

Ks. Marek Starowieyski, *Barwny świat apokryfów*, Poznań 1998, Księgarnia św. Wojciecha, ss. 47 (Xenia Posnanensia, series altera, wykład 3).

Niewielka książeczka autora polskiego wydania *Apokryfów Nowego Testamentu. Ewangelie apokryficzne* godna jest polecenia z wielu względów. Na niespełna pięćdziesięciu stronach zostały w sposób syntetyczny przedstawione i omówione główne kwestie związane z twórczością apokryficzną pierwszych wieków chrześcijaństwa.

Autor rozpoczyna od sprecyzowania terminu i przedstawienia tego, co językiem biblistyki można by nazwać *Sitz im Leben* piśmiennictwa apokryficznego, uwrażliwiając czytelnika na złożone problemy datacji, relacji apokryfów do ówczesnych nurtów heterodoksyjnych oraz pozycji, jaką zajmowały względem rozeznaczonych przez Kościół jako słowo Boże tekstów Starego i Nowego Testamentu.

Wśród teologicznych i pastoralnych motywów powstania apokryfów zwrócono szczególną uwagę na zjawisko przekazu prawd wiary przy pomocy barwnych obrazów, przeważnie w formie narracji, które oddziaływały na wyobraźnię czytelnika. Ponadto apokryfy stanowią próbę wyjaśnienia Pisma świętego, wypełnienia tzw. białych plam w historiach opisywanych przez tekst biblijny oraz objaśnienia — w świetle wydarzeń biblijnych — problemów, których rozwiązania domagały się ówczesne czasy. To wszystko czyni je jednymi z pierwszych utworów egzegetycznych chrześcijaństwa. Następnie autor przedstawia skrótowo poszczególne grupy tematyczne wraz z najważniejszymi tekstami. Rozpoczyna od Ewangelii apokryficznych, przez Dzieje Apostolskie, Listy, kończąc na Apokalipsach.

Na zakończenie zostało poruszonych kilka problemów związanych z twórczością apokryficzną. Po pierwsze kwestia tzw. życia apokryfu, czyli jego przekazu w tradycji, przeobrażeń mających na uwadze poprawność teologiczną oraz sukcesywnych redakcji. Po drugie bardzo istotna rola kulturotwórcza motywów apokryficznych, które do dziś obecne są w malarstwie, rzeźbie i literaturze europejskiej. Po trzecie, apokryfy stanowią źródło poznania mentalności chrześcijan starożytnych i wczesnego średniowiecza, zwłaszcza ich podejścia do Biblii. Pokazują, jak była ona odbierana przez przeciętnego wierzącego oraz jak kształtowała się świadomość teologiczna prostych chrześcijan, niejednokrotnie wyprzedzająca teologię uczoną.

Dodatek do książeczki, zatytułowany *Przewodnik po chrześcijańskiej literaturze apokryficznej*, przedstawia aktualny stan badań nad literaturą apokryficzną, najważniejsze dzieła introdukcyjne i systematyzujące oraz przekłady całości apokryfów Nowego Testamentu na różne języki. Zawiera również cenne uwagi wstępne pomocne dla każdego, kto pragnąłby zapoznać się z barwnym, ale i skomplikowanym światem apokryfów.

Generalnie, wartość książki wynika z syntetycznego ujęcia zagadnienia. Poszczególne problemy zostały zasygnalizowane w ten sposób, by zachęcić czytelnika do dalszej refleksji i pracy badawczej, gdyż jest to dziedzina, w której Polska — nie mając nawet pełnego korpusu przekładów apokryfów ani Nowego, ani Starego Testamentu — plasuje się w ścisłej końcówce intelektualnej Europy.

Ks. Krzysztof Bardski